

צחק עליו הערל ואמר:

שב כאן ואני אספר לך מעשה נורא!

סרב רבי אברהם מלהפסיק אחר הטבילה ולשמוע דברים בטלים מערל. הרזה בלבו: הרבה שלוחים ליצר להשבת חנו של הישראלי. לאר הצער והיסורים והכאב של העגונה שמתארכת בביתי ומרתעת את לב בצרותיה אלא ששגר עלי אף את זה!—ובקש לפנות לו דרך וליגך. עד שהוא עושה כן תקפהו הערל בידיו, ידים ידי עשו ובדבויים. נוקק רבי אברהם לציית לו ולשמוע מה שבפיו. ישב רבי אברהם בבית המזיגה ועינו האחת כלפי הסוכה ובשר וקנדרו הערל, להבדיל.

פתח הערל ואמר:

הרי מוזג אתה אַבְרָמָקָה, ובתוך עמי אתה יושב ואין נסתר מנו עיניך. וידוע לך שעיקר זריעת שדותינו— בימים נוראים שלכם, היינו בני ראשון ושני של ראש השנה וביום הכפורים. מנהג אבותינו בדינו, שבו בדוק ומנוסה אצלינו שבשעה שישראל עומדים כפופים—שבולת התב תהא זקופה ועתידה הברכה להיות מצויה ביבול השדה.

נענה רבי אברהם בראשו.

שכן באמת כך. מחמת ההשפעה.—

והערל חזר לספורו.

והבל של יין שרוף נודף מפיו וטופח על צורתו הקדושה של אברהם.

וכך אמר:

ואף אני עושה כן. כל יום של ימים נוראים שלכם אני יוצא לפ וזורע את שדותי, ושר של עולם יאמר: נָגַל! וידוע לך שבתוך שדותי נמצ בקעה אחת שעמוקה ביותר שכל השדות מחולין לתוכה כל מי הנש והרי הם נקיים אל מקום אחר ועומדים כל ימות החורף. סוף דבר, זו יצאתי כדרכי מימים ימימה, לזרוע את שדותי ביום הכפורים שלכם, נתי שתי עיני בבקעה זו וארא והנה איש יהודי עומד שם בתוך המים עד אצ ידיו עוטה שלית מצוייצת ומתנועע כדרך המתפללים שבכם. נבהלתי למי עיני וכמעט שנגררה כל החיות מתוכי. ואף על פי כן, הזוק גדול נתי באותה שעה ועמדתי על רגלי ולא זזתי ממקומי על מנת לעשות ולע אבל שתי עיני, כאלו גררן שר, נתעקרו מראשי והתחילו פורחות ומצ דוקא לשם, למקום שהיהודי עומד, והיהודי עומד ומתנועע. ונפל על הדבר הזה מאד. וכל כמה שהייתי משנס את השכל האנושי לא בידי כלום, והואיל וחכם אתה בעיני אברמקה, בבקשה ממך: אמר לי המעשה הזה?

ויהי כשמוע רבי אברהם את הדברים האלה, נכנסו בעמקי לבו, דעתו עליהם ולא קם בו עוד רוח. ואף על פי כן, דחה את הערל בד של מה בכך ונכנס לתוך סוכתו ועמד בתפלה לפני הצבור.

וכך היה רבי אברהם נוהג בלילי שבתות ובלילי מועדים: לזרוע שנמרה תפלת ערבית היה קם ונותן לכל אחד ואחד מאנשי המנין שבישוב יין לקידוש.

אבל עכשיו לא עשה כן. אלא אמר להם:

רבותי! איני נותן לכם לקדש עד שתצאו עמי לשדהו של ערל פליט. כי נחויך הדבר מאד!

היו כלם תמהים לו, ואף על פי כן קמו והלכו אחריו. מכלל בני אברהם אומר ודאי דברים בגו, וכי אפשר יעלה על הדעת שסתם בפשיטת ילך רבי אברהם לשדה ביום טוב ויגרור אחריו כמה וכמה מישראל? הלא דבר הוא! כי נחשב בעיניהם לאיש משכיל וירא אלקים. פרשו כלם ויצאו עמו לשדה.

התחילו ממצעים להם דרך בתוך החורשות והשדות והמלונות, והולכים בחשיכה מפני שנתפצלה עליהם הלבנה בדרך בין האריות המעורטלאים. השדות כפושות ורגליהם מתפתלות ומועדות בטיט, ורבי אברהם בעצמו ובכבודו כפוש עד סֶבֶךְ של רגל.

ש"י עגנון.

הַיְיָ יֵלֵךְ גִּבּוֹר הַיְיָ.

(שיחות מני עם).

כך היה דרכו של הרב הנסתר רבי אברהם המוזג בכפר רפציקי, נשמתו בגנוי מרומים, כל ערב סוכות אחר חצות היום היה יורד לתוך מקוה של מים וטובל כל גופו לכבוד הרגל. ואחר שעלה ונסתפג ונתעטף בבגדי יום טוב, נכנס דרך בית המזיגה לסוכה נאה ומהודרה ערוכה כדרכי הנגידים. ולא זו משם עד שקדש עליו היום ונתקבצו כל ישראל שבישוב זה להתפלל עמו מנחה ומעריב בסוכתו.

פעם אחת, ואותו היום ערב ההג היה, קדש את עצמו כדרכו בקודש. שער ראשו כצמר נקי וזקנו הלבן מטפף ויורד כטל חרמון. בקש להכנס לסוכתו להתקין עצמו לכבוד האושפיון ולקבל פני המועד, פגע בו ערל אחר שהיה שתוי ושכור והקדיר עליו פתח סוכתו בצהרים. נתן רבי אברהם הגיל עיניו בו ונצטרד, כי אמר רבי אברהם אל לבו: לא די להם שמטרידים אותי כל ימות השנה אלא שמוסיפים מחול על הקודש.

אמר לו אותו ערל:

דבר סתר לי אליך, אַבְרָמָקָה!

לא השגיח בו רבי אברהם.

פתח רבי אברהם את הדלת וקרא לכל אנשי הכפר. נכנסו כלם לתוך סוכתו ונתן להם יין לקידוש. ואף לאותו תלמיד נתן כוס לקדש וקרא לזוגתו הרבנית:

קאסי, ראסי! הענונה היכן היא? בואי לשמע קידוש וקראי אף את הענונה שתשמע קידוש מפי בעלת!—

עד שהרבנית תוהה בדבר נתקלה בה אותה אשה ששמעה קול בקול בעלה יוצא מתוך הסוכה.

נכנסה אותה אשה לשם והכירה בבעלה.

ואף הוא הכיר בה ושמחו זה בזה.

קדשו כלם על היין ושתו:

לחיים!

כך נתלבטו כשעה ויותר עד שהגיעו לשרהו של הגוי סמוך לאותה נקעה של מים.

וירא רבי אברהם כי בא אל הבקעה הזאת וירק את חניכיו ילידי נותו. ויאמר ר' אברהם לאחד מאנשיו:

פלוגי בן פלוגי, פשוט את בנדיך ורד לתוך המים ושם תמשש ברנליך! שמע לו האיש וכן עשה.

לשעה קלה פגע שם באדם אחד שהיה מעוסף בשליתו הרים קולו למעלה וירדו כנגדו כל ישראל שהיו באותו מעמד והוציאוהו משם. נטלו אותו שאוהו עמם לביתו של רבי אברהם. כיון שבאו סמוך לביתו צוה רבי אברהם להכניסו לתוך סוכתו ואמר: הוציאו כל איש מעלי! ויסגור הדלת בעדו ובעד האיש. הכירו כלם שדבר הוא. עמדו אחורי הדלת ושמעו. ומה שמעו? שמעו שאמר לו רבי אברהם: בן אדם עמוד על רגליך ואל תכחד מטני דבר, מי אתה ומה אתה עושה כאן. אבל אמת חפצתי ולא אמתלאות! נעיה לו ואמר: נאמן עלי הדגן שכל מה שאני מספר למעלתו אינם אלא ימים כהותם.

ומיד סח לו כל אותו המעשה:

חתן הייתי בעיר פלוגית לאדם פלוגי ושנאתי את אשתי תכלית שנאה. וישנה לא היה אפשר מחמת שחמי גבר אלים היה; ולדור עמה בכפיפה לא הייתי יכול מפני השנאה שבלב. אמרתי אלכה נא אל הישיבה חזולה של הרב רבי יונתן מפראג ואלמוד תורה מפיו. לא היו ימים מרובים מאזתי מחשבה למעשה ובאתי לשם.

ומנהג הישיבה בימים ההם, אם בעל אשה הוא התלמיד—עליו לנסוע קצתו שלש רגלים בשנה לשמח את אשתו ברגל. ואם פנוי הוא ואשה אין לו עד ש"ז שנה מחזיקים אותו בישיבה ומכאן ואילך מתחילים לנגל עליו אין. רואים שנפשו חשקה בתורה—ממתינים לו עד י"ח שנה. כיון שעברו שמונה עשר ועדין לא נשא אשה מגרין אותו מן הישיבה בעל כרחו יען ילך וישא אשה. ואני בבואי לפראג וראיתי שכך הייתי מחזיק את מי לרוק כדי שלא יהיו כופין אף אותי לחזור אל אשתי ברגל. כך עשיתי זמנים, וזכות עלומי עמדה לי שלא יכירו בי, כי עודני רך בשנים. ויהי כלו ימי נעורי עמדו עלי וגרשו אותי מן הישיבה. לא הייתי יודע לעשות לחזור לביתי לא הייתי יכול מרוב שנאה לאשתי. ולהשאר לא היה אפשר מאימת רבי וחברי עלי. מה עשיתי? עמדתי ויצאתי עיר, יהיה מה שיהיה. והייתי מהלך בדרך נע ונר בארץ עד שבאתי לפר פלוגי, ואותו היום ערב ראש השנה היה וקדש עלי היום. לא היה יום לעשות אלא להשאר באותו כפר עד אחר יום הזכרון. כיון שכך, חסתי לביתו של ערל אחר להתאכסן שם. והואיל ופת בסלי לא היה ולא ידע להתגעל בפתם. לא פשטתי מעלי את שליתי כל היום, וכך עמדתי לה ע"י כלות המנחה.

לאחר שגמרתי תפלת מנחה חזרתי אחר אמת המים ונחל עד שבאתי לנקבה אחת של מים ועמדתי שם ל"תשליך". באותה שעה הפריח עלי השטן דמות אשה נאה וראיתי בבואה שלה במים כשהיא מדעה קרסולית, ושחוקת.

מיד נתלקח עלי יצרי ונתבלבלתי ונמשטשו כל חושי ולא הייתי יודע מה אתי. נראתה לי כעין רמיוה מתוך המים וקפצתי לתוכם. סבור הייתי ששם היא אותה אשה.

מיד כפו אותי החיצונים והתחילו מצערים אותי בכל מיני צער ויסורים קשים. זה שש שנים ואין לי מנוחה מהם לא ביום ולא בלילה, ועכשיו כיון שהגיעו הימים הנוראים עמדתי בתפלה לקדש על נפשי אולי ישמע ה' וירצה, ויוציאני מכף כל העריצים.

ולא יכול האברך לדבר עוד וישא את קולו ויבך.

מיד גער רבי אברהם בחיצונים שלא ישלטו בו עוד.

ולאחברך אמר רבי אברהם:

יום טוב היום מרככות וישועה קרובה לבוא!